

ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย : English for Lawyer

Disparity in Intellectual Property Protection in ASEAN^{*}

ความแตกต่างในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน

Archariya Wongburanavart^{**}

อัจฉริยา วงษ์บุรณาวาทย์

Abstract

Intellectual property laws in ASEAN members significantly vary from one member to another because of their diverse backgrounds and history. Due to different levels of development, ASEAN members can be categorised as developed, developing and least developed countries. It is undeniable that various levels of development are interrelated to the standard of intellectual property (IP) protection among the members of ASEAN. In other words, the countries with a high level of development tend to provide stronger IP protection and enforcement. Whereas less developed countries usually have weaker IP regimes. Therefore, decreasing the development gap among the members of ASEAN will harmonise the interest to set up consistent IP policies and cooperate to establish the same direction to impose IP laws in ASEAN. Thus, this article aims to present differences in the levels of development of ASEAN members, disparity in IP protection in ASEAN, as well as interesting remarks for the study of English for lawyers.

^{*} *Received: August 5, 2019; Revised: September 13, 2019; Accepted: September 20, 2019.*

^{**} Lecturer in Law, Mae Fah Luang University, PhD in Law (2017) Durham University, UK; LLM in International Trade and Commercial Law (2012) Durham University, UK; LLM in Business Laws (English Programme) (2011) Thammasat University; LLB (2009) Thammasat University

E-mail: archariya.won@mfu.ac.th

Keywords: Intellectual property, ASEAN, Development gaps, Disparity, Protection

บทคัดย่อ

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากอันเนื่องมาจากภูมิหลังและประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย โดยการมีระดับการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกันนั้น สามารถจัดกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด ทั้งนี้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการที่เหล่าประเทศสมาชิกอาเซียนมีการพัฒนาในระดับที่แตกต่างกันนั้นมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเทศ กล่าวคือ ประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะให้ความคุ้มครองและมีการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเข้มงวด ในขณะที่ประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อยกว่ามักจะมีการคุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่อ่อนแอกว่า ดังนั้นการลดช่องว่างในระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนจะช่วยประสานผลประโยชน์ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและทำให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของเหล่าประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องต้องกัน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความแตกต่างในระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน ความไม่เท่าเทียมกันในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน รวมถึงข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย

คำสำคัญ: ทรัพย์สินทางปัญญา, อาเซียน, ช่องว่างของการพัฒนา, ความแตกต่าง, การคุ้มครอง

1. Introduction

Disparity in intellectual property (IP) protection among the members of ASEAN is considered as one of the major challenges in harmonising IP laws in ASEAN. IP laws in the ASEAN countries significantly vary because of their diverse backgrounds and history. Due to different levels of development, ASEAN members can be categorised as developed, developing and least developed country in the region. Singapore is the only country that has been widely recognised as a developed country in the region. Whereas the majority of ASEAN members are still categorised as developing and least developed countries. It is undeniable

that the levels of social and economic development are interrelated with the interest of each country to set up IP policies and standards. The countries with a high level of development tend to provide stronger IP protection and enforcement. Whereas less developed countries usually have weaker IP regimes. Therefore, the development gap among the members of ASEAN can be considered as one of the leading causes of disparity in IP protection in ASEAN.

2. Differences in the Level of Development of ASEAN Members

Currently, ASEAN consists of ten member countries. It was established by the five founding countries and then, to include Brunei, Vietnam, Lao PDR, Myanmar, and Cambodia, joined in 1984, 1995, 1997 and 1999, respectively. The current members can be categorised as a country with an older and more developed economy or a country with a younger and less developed economy. The former includes Singapore, Thailand, Malaysia, Indonesia, Philippines, and Brunei. While the latter includes Vietnam, Myanmar, Lao PDR and Cambodia.¹

Various measurements are used to determine a country's level of development. Two indicators used extensively to measure a country's level of economic and social development are Gross Domestic Product (GDP) per capita and the Human Development Index (HDI) created by the United Nations Development Programme (UNDP).² GDP per capita is considered a good measure of a country's economic performance.³ However, since the measure of GDP growth was only one-dimensional indicator of the income, it has been argued that GDP per capita may not be appropriate to measure a country's well-being.⁴

¹ Jose L. Tongzon, 'Role of AFTA in an ASEAN Economic Community' in Denis Hew (ed), *Roadmap to an ASEAN Economic Community* (Institute of Southeast Asian Studies, 2005) 128.

² Rokiah Alavi and Aisha Al-Alim Ramadan, 'Narrowing Development Gaps in ASEAN' (2008) 1 *J Econ Coop* 29, 31.

³ Surajit Deb, 'Gap between GDP and HDI: Are the Rich Country Experiences Different from the Poor?' (IARIW-OECD Special Conference: "W(h)ither the SNA?" Paris, France, April 16-17, 2015) <<http://iariw.org/papers/2015/deb.pdf>> accessed 21 July 2019.

⁴ *ibid.*

Consequently, the HDI, which is composed of multi-dimensional indicators, is acknowledged as the measure of human and social progress.⁵

It is found that there is a significant income gap among the members of ASEAN, particularly between the ASEAN high-income countries (Singapore and Brunei) and the ASEAN low-income country (Cambodia). According to the World Bank data of GDP per capita in 2018, Singapore had the highest GDP per capita of US \$64,581.9 followed by Brunei with US \$31,627.7.⁶ Myanmar had the lowest GDP per capita of US \$1,326.0.⁷ ASEAN members also have noteworthy gap in their human and social development.⁸ The 2018 Human Development Report by the UNDP contains indicators that reflect the levels of health, education, income, and poverty of each country. In this report, Singapore, Brunei, and Malaysia were ranked and classified as ‘very high human development’ countries. Singapore was ranked 9th, while Brunei and Malaysia were ranked 39st and 57th, respectively. A high ranking in HDI indicates that a country has high achievements in human development; it is a country whose citizens enjoy ‘a long and healthy life, being knowledgeable and have a decent standard of living’.⁹ On the contrary, Myanmar was ranked 148th out of 189, which is the lowest ranking of any ASEAN country. Myanmar was categorised as a ‘medium human development’ country. The other ASEAN countries are classified as ‘high human development’ or ‘medium human development’ countries. Thailand was considered to be ‘high human development’ countries, whereas, Philippines, Indonesia, Vietnam, Cambodia and Lao PDR were classified as ‘medium human development’ countries, the same group as Myanmar. These statistics show that ASEAN countries still have wide disparities in quality of life. The majority of the ASEAN members

⁵ *ibid.*

⁶ World Bank, ‘GDP per capita (current US\$)’ <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>> accessed 10 July 2019.

⁷ *ibid.*

⁸ David Carpenter and Izyani Zulkifli and Mark McGullivray, ‘Narrowing the Development Gap in ASEAN: Context and Approach’ in Mark McGillivray and David Carpenter (eds), *Narrowing the Development Gap in ASEAN: Drivers and Policy Options* (Routledge 2013) 3.

⁹ UNDP, ‘Human Development Index (HDI)’ <<http://hdr.undp.org/en/2018-update>> accessed 10 July 2019.

are classified as ‘medium human development’ countries. Furthermore, the gap is significantly wider between the older and newer ASEAN countries, particularly between the highly-developed country, Singapore, and the least developed countries, Cambodia and Myanmar.

3. Disparity in Intellectual Property Protection in ASEAN

Since the level of development was interrelated with the standard of IP protection, IP laws among the ASEAN countries have diversely developed. However, after the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs agreement), a significant international instrument of IP rights, has been adopted, the ASEAN members that are members of the World Trade Organisation (WTO) are required to further reform their IP laws to conform to the TRIPs standard. That said, TRIPs has specified the minimum standard of IP protection at an international level, and obliged all WTO member countries to comply with and implement it in their national laws. Therefore, IP protection among the ASEAN countries became further homogenised.

Although most ASEAN countries have already enacted comprehensive IP law to be consistent with international standards, the ‘developing’ and ‘least developed’ countries still struggle with IP administration and enforcement. A lack of funds, experience, resources, and infrastructure contribute to ineffective administration and rampant IP infringement, particularly, copyright and trademark infringement. Thus, a wide gap in the development of IP protection and enforcement among the ASEAN countries remains. Furthermore, the gap is significantly wider between ASEAN ‘developed countries’, like, Singapore and ASEAN ‘least developed countries’ such as Myanmar. By signing Free Trade Agreement (FTA) with the United States (US), some IP protections in Singapore are higher than the TRIPs standard. Meanwhile, the IP standard of Myanmar remains lower than the international minimum standards. That said, IP laws in Myanmar are quite outdated. There is still no specific law dealing with many areas of IP rights such as patents, trademarks and Geographical Indications (GIs). This is a clear reflection of the wide disparity in IP protection among the members of ASEAN.

All in all, the standardisation of IP laws in ASEAN is trending upward. The current trend throughout the world is to apply bilateral trade agreement, especially, FTAs. FTAs will result in ASEAN members having to increase their level of IP protection beyond TRIPs in order to maintain good relations with their trade partners. This could impose a significant burden on ASEAN countries, particularly the ‘developing’ and ‘least developed’ countries, to immediately reform their IP systems to provide such an elevated level of protection. These countries generally lack of sufficient administrative capacity and infrastructure to implement the mentioned standards. Moreover, excessively stringent standards in some areas, particularly in pharmaceutical patents, could result in limited access to vital medicine at affordable prices. This would be contrary to the public interest. Thus, before signing any trade agreement providing TRIPs-plus obligations, ASEAN countries, particularly ‘developing’ and ‘least developed’ members should carefully weigh potential trade benefits of an agreement against their readiness to comply with it, and the impact of the public interest of their countries.

4. Conclusion

It can be seen that the levels of development of each country have a direct correlation with the level of IP protection and enforcement. Although it is necessary for ASEAN to harmonise its IP laws at a regional level, this process should be approached with a consideration for the readiness and capacity of the members while also pursuing policies to narrow the development gaps. That said, special assistance from more developed members should be given to ASEAN least developed countries to ensure that all ASEAN members can effectively participate timely in the global IP community. Myanmar is a primary example of a country that requires special assistance. Despite the fact that Myanmar is one of the founding members of the WTO, it is still in the process of bringing its legislation in line with the TRIPs provisions. Additionally, narrowing the development gaps should be considered a high priority. Decreasing the development gap will harmonise the interest to set up consistent IP policies and cooperate to establish the same direction to impose IP laws in ASEAN.

คำแปลภาษาไทย

1. ความนำ

ความไม่เท่าเทียมกันในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศสมาชิกอาเซียนถือเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญในการทำให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียนมีความสอดคล้องต้องกัน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมากอันเนื่องมาจากภูมิหลังและประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถจัดกลุ่มได้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งในขณะนี้สิงคโปร์เป็นเพียงประเทศเดียวในอาเซียนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังคงถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าระดับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจนั้นมีความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของแต่ละประเทศในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะให้ความคุ้มครองและการบังคับใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มแข็ง ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาน้อยกว่ามักจะมีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับต่ำกว่า ดังนั้นช่องว่างในระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนจึงถือได้ว่าเป็นหนึ่งในสาเหตุที่สำคัญของความไม่เท่าเทียมกันในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน

2. ความแตกต่างในระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน

ในปัจจุบันอาเซียนประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งหมดสิบประเทศ โดยได้ขยายสมาชิกภาพจากห้าประเทศผู้ก่อตั้ง โดยมีบรูไน, เวียดนาม, ลาว, พม่า และกัมพูชาซึ่งเข้าร่วมอาเซียนในปี 2527, 2538, 2540 และ 2542 ตามลำดับ ประเทศสมาชิกปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็นประเทศสมาชิกเก่าที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มากกว่าและประเทศที่สมาชิกใหม่ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่า โดยกลุ่มประเทศสมาชิกเก่าได้แก่ สิงคโปร์, ไทย, มาเลเซีย, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์ และบรูไน ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ เวียดนาม, พม่า, ลาว และกัมพูชา

ระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยตัวชี้วัดต่าง ๆ อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศคือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (Gross Domestic Product (GDP) per Capita) และดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ที่สร้างโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Programme: UNDP) โดยผลิตภัณฑ์มวลรวม

ประชาชาติต่อหัวถือเป็นตัวชี้วัดที่ดีในการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวัดระดับการพัฒนาของประเทศโดยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัวนั้น ถือเป็นการวัดรายได้เพียงมิติเดียว จึงยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่าตัวชี้วัดดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วัดระดับความเป็นอยู่ที่ดีของประเทศ ดังนั้นดัชนีการพัฒนามนุษย์ซึ่งประกอบไปด้วยตัวชี้วัดหลายมิติจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวชี้วัดที่สามารถบ่งบอกถึงความก้าวหน้าของการพัฒนามนุษย์และสังคมได้อย่างแท้จริง

โดยจากสถิติพบว่า มีช่องว่างทางรายได้ที่เด่นชัดระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างประเทศสมาชิกที่มีรายได้สูงในอาเซียนอย่างสิงคโปร์และบรูไน และประเทศสมาชิกที่มีรายได้น้อยในอาเซียนอย่างกัมพูชาและพม่า ซึ่งตามข้อมูลของธนาคารโลก ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวของสิงคโปร์ในปี 2561 สิงคโปร์นั้นอยู่ที่ 64,581.9 ดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือบรูไนซึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวอยู่ที่ 31,627.7 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่พมามีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวต่ำสุดที่ 1,326 ดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีช่องว่างที่สำคัญในด้านการพัฒนามนุษย์และสังคม โดยรายงานการพัฒนามนุษย์ปี 2561 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ได้มีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงระดับของสุขภาพ การศึกษา รายได้และความยากจนของแต่ละประเทศ ซึ่งในรายงานฉบับนี้ สิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซียได้รับการจัดอันดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์สูงมาก’ โดยสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 9 ในขณะที่บรูไนและมาเลเซียอยู่ในอันดับที่ 39 และ 57 ตามลำดับ ซึ่งการที่มีค่าดัชนีพัฒนามนุษย์ในระดับสูงนั้นสามารถบ่งชี้ได้ว่าประเทศดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนามนุษย์ กล่าวคือเป็นประเทศที่ประชาชนมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี มีความรู้และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี ในทางตรงกันข้ามพม่าอยู่ในอันดับที่ 148 จาก 189 ประเทศ ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำที่สุดของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง’ สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ นั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์ในระดับสูง’ และ ‘การพัฒนามนุษย์ในระดับปานกลาง’ โดยประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์ในระดับสูง’ ในขณะที่ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชา และลาว ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์ในระดับปานกลาง’ ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับพม่า สถิติเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประเทศอาเซียนยังคงมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี ‘การพัฒนามนุษย์ในระดับปานกลาง’ นอกจากนี้ช่องว่างดังกล่าวได้กว้างขึ้นอย่างมากระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกเก่าและกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูงอย่างสิงคโปร์และประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดอย่างกัมพูชาและพม่า

3. ความแตกต่างในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน

เนื่องจากระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจึงมีการพัฒนาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามหลังจากที่ความตกลงทริปส์ (TRIPs Agreement) ซึ่งถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศทางทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญได้มีผลบังคับใช้ เหล่าประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organisation: WTO) จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศของตนเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานของทริปส์ ทั้งนี้เนื่องจากทริปส์ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสากลเอาไว้ และกำหนดให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทุกประเทศต้องปฏิบัติตามและดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้เป็นไปตามทริปส์ ด้วยเหตุนี้เองความตกลงทริปส์จึงส่งผลให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้น

แต่ถึงกระนั้นแม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่จะมีกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล แต่ประเทศที่ ‘กำลังพัฒนา’ และ ‘พัฒนาน้อยที่สุด’ ยังคงต้องต่อสู้กับปัญหาการบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญารวมไปถึงปัญหาการขาดเงินทุน ประสบการณ์ ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีประสิทธิภาพและเกิดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้า ดังนั้นช่องว่างในระดับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงมีอยู่ นอกจากนี้ช่องว่างดังกล่าวได้กว้างขึ้นอย่างมากระหว่าง ‘ประเทศที่พัฒนาแล้ว’ อย่างเช่นสิงคโปร์ และ ‘ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด’ ของอาเซียนอย่างเช่นพม่า การลงนามในข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างสิงคโปร์กับสหรัฐอเมริกาส่งผลให้ระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์อยู่ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานที่ความตกลงทริปส์ได้กำหนดไว้ ในขณะที่ระดับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของพม่ายังคงต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำในระดับสากล โดยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของพม่ายังค่อนข้างล้าสมัย และยังไม่มีความเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สิ่งเหล่านี้เองเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความแตกต่างในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ในภาพรวมพบว่า การทำให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีความสอดคล้องต้องกันมีแนวโน้มทำให้เกิดการยกระดับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้สูงขึ้นในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งแนวโน้มปัจจุบันทั่วโลกคือการใช้ข้อตกลงทาง

การค้าในระดับทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นช่องทางในการยกระดับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยการลงนามในข้อตกลงเขตการค้าเสรีนี้เองจะส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเพิ่มระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศตนเองให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าที่ความตกลงทริปส์กำหนดเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศคู่ค้า สิ่งเหล่านี้เองอาจเป็นภาระที่ค่อนข้างหนักสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่อยู่ในกลุ่มประเทศ ‘กำลังพัฒนา’ และ ‘พัฒนาน้อยที่สุด’ ที่จะต้องปฏิรูประบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศตนเองในทันทีเพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประเทศเหล่านี้มักจะขาดศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอเพื่อดำเนินการตามมาตรฐานเหล่านี้ ยิ่งไปกว่านั้นมาตรฐานที่เข้มงวดเกินไปในบางกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสิทธิบัตรยาอาจส่งผลให้เกิดการจำกัดการเข้าถึงยาสำคัญในราคาที่เหมาะสมของประชาชนในประเทศ อันเป็นการขัดต่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นก่อนที่จะมีการลงนามในข้อตกลงทางการค้าใด ๆ ที่มีผลผูกพันให้มีการยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่สูงกว่าทริปส์ ประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสมาชิกที่ ‘กำลังพัฒนา’ และ ‘พัฒนาน้อยที่สุด’ ควรชั่งน้ำหนักถึงผลประโยชน์ทางการค้าที่จะได้รับจากข้อตกลงอย่างรอบคอบ รวมไปถึงความพร้อมของประเทศตนเองในการปฏิบัติตามข้อตกลง และผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะของประเทศ

4. บทสรุป

จะเห็นได้ว่าระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความคุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา แม้ว่าอาเซียนมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิกในระดับภูมิภาคมีความสอดคล้องต้องกัน กระบวนการนี้ควรดำเนินการโดยคำนึงถึงความพร้อมและความสามารถของประเทศสมาชิกเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันต้องดำเนินนโยบายเพื่อลดช่องว่างในระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาที่สูงกว่าควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่ประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาน้อยที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดจะสามารถมีส่วนร่วมในเวทีทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ พม่าเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในฐานะของประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ กล่าวคือแม้ว่าพม่าจะเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การการค้าโลก แต่ในขณะนี้พม่ายังอยู่ในขั้นตอนของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของทริปส์ นอกจากนี้อาเซียนควรให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างในการระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกให้แคบลง ทั้งนี้เนื่องจากการลดช่องว่างในระดับ

การพัฒนาจะช่วยประสานผลประโยชน์ในการกำหนดนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาของเหล่าประเทศสมาชิกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและยังเป็นการช่วยส่งเสริมการทำให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องต้องกันในระดับภูมิภาคอีกด้วย

ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายที่น่าสนใจ

(1) คำว่า “regime” (ระ-จิม) เป็นคำนาม (noun) มีได้หลายความหมาย โดยสามารถหมายถึง ระบอบการปกครอง กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด ระบบ ซึ่งเมื่อนำมาใช้ในบริบทของทรัพย์สินทางปัญญาจึงหมายความว่า “ระบบทรัพย์สินทางปัญญา” (Intellectual Property Regime) ดังนั้นในบริบทนี้ คำว่า “regime” จึงเป็นคำพ้องความหมาย (synonym) กับคำว่า “system” (ซิส-เท็ม) ที่แปลว่า “ระบบ” นั่นเอง

(2) คำว่า “multi-“ (มัล-ทิ) เป็น prefix¹⁰ ที่มีความหมายว่า มากมาย หลากหลาย เมื่อนำมาวางไว้ข้างหน้าคำว่า “dimensional” (ได-เม็น-ชัน-นอล) คำคุณศัพท์ (adjective) ซึ่งหมายถึง ที่เกี่ยวกับมิติ จึงหมายถึง ที่หลากหลายมิติ นั่นเอง ดังนั้นการใช้คำว่า “multi-dimensional indicator” ในบริบทของ Human Development Index (HDI) จึงสื่อความหมายว่า ตัวชี้วัด HDI นั้น เป็นตัวชี้วัดที่สามารถแบ่งได้เป็นหลายมิติซึ่งสามารถวัดระดับการพัฒนามนุษย์และสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากตัวชี้วัด GDP per Capita ที่เป็นการชี้วัดเพียงมิติเดียว (one-dimensional) ผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

(3) ความตกลงทริปส์ (TRIPs Agreement) ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเอาไว้ โดยคำว่า “มาตรฐานขั้นต่ำ” ในบทความนี้ใช้คำว่า “minimum standard” ซึ่งคำว่า “minimum” (มินิ-มัม) นั้นเป็นคำคุณศัพท์ (adjective) แปลว่า อย่างต่ำ ขั้นต่ำ เมื่อนำมาขยายคำว่า “standard” (สแตน-เดอร์) ซึ่งเป็นคำนาม แปลว่า มาตรฐาน จึงหมายถึง มาตรฐานขั้นต้านั่นเอง โดยความตกลงทริปส์มีผลผูกพันให้ประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญาไม่น้อยไปกว่าที่ทริปส์ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศสมาชิกอาจให้ความคุ้มครองที่สูงกว่ามาตรฐานของทริปส์ได้

(4) คำว่า “interrelate” (อิน-เทอ-ริ-เลท) เป็นคำกริยา (verb) ซึ่งแปลว่า มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยในบทความนี้มีการใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศกับผลประโยชน์ของประเทศนั้น ๆ ในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือ ระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามักจะแปรผันตามระดับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ โดยประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะให้ความคุ้มครองและมีการ

¹⁰ Prefix คือคำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีคามหมายผิดไปจากเดิม

บังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเข้มงวด ในขณะที่ประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่ามักจะมีการคุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่อ่อนแอกว่า

(5) หนึ่งในปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาคือปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property infringement) ซึ่งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามักจะมีความรุนแรงในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยในบทความความนี้ได้ใช้คำว่า “rampant” (แรม-เพินท์) ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า รุนแรง ดุร้าย เพื่อนำมาขยายคำว่า “intellectual property infringement” เพื่อแสดงถึงความรุนแรงของปัญหานี้ในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดที่มีการคุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่อ่อนแออันทำให้เกิดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

(6) หนึ่งในภารกิจที่สำคัญของอาเซียนคือ การดำเนินนโยบายเพื่อลดช่องว่างในระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกให้แคบลง ซึ่งในบทความนี้ใช้คำว่า “narrowing the development gaps” คำว่า “narrow” (แน-โร) เป็นคำกริยา แปลว่า ทำให้แคบลง ซึ่งในที่นี้มีการเติม -ing เข้าไปหลังคำว่า “narrow” จึงทำให้คำว่า “narrowing” อยู่ในรูป Gerund¹¹ ซึ่งเป็นคำกริยาเติม -ing ที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม สามารถใช้ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคได้

(7) เนื่องจากอาเซียนประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย จึงทำให้ช่องว่างในระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเองยังมีอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งในบทความนี้ในการใช้คำว่า “noteworthy” (โนท-เวิร์ธ-ธึ) ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า เป็นที่น่าสังเกต โดดเด่น เด่นชัด เพื่อขยายคำว่า “gap” (แก๊พ) ซึ่งเป็นคำนาม แปลว่า ช่องว่าง เพื่อแสดงให้เห็นว่าช่องว่างในระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกล้วนนั้นยังคงมีอยู่ให้เห็นอย่างเด่นชัด และเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข

(8) อีกหนึ่งคำศัพท์ที่น่าสนใจคือคำว่า “homogenised” (โฮ-โม-จิ-ไนซ์) เป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า ทำให้เป็นแบบเดียวกันหรือคล้ายกัน ซึ่งในบทความนี้มีการใช้คำดังกล่าวเพื่อสื่อถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้นของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศสมาชิกอาเซียนภายหลังการมีผลบังคับใช้ความตกลงทริปส์นั่นเอง

สุดท้ายนี้หวังว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้เกี่ยวกับ “ความแตกต่างในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน” พร้อมทั้งเกิดความรู้อาษาอังกฤษที่น่าสนใจ แล้วพบกันใหม่ในคอลัมน์ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายฉบับหน้าค่ะ

¹¹ Gerund คือคำกริยา ที่เติม -ing ซึ่งสามารถใช้ทำหน้าที่เป็นคำนาม โดยการใช้ Gerund นั้นสามารถใช้ทำหน้าที่เป็นได้ทั้งประธาน (Subject) กรรม (Object) และส่วนเสริม (Complement) ของประโยค